

O k t ó b e r

je v našej tradícii mesiacom posvätného ruženca. Tento rok na sviatok Ružencovej Panny Márie sa zavŕši Rok posvätného ruženca, ktorý sme prežívali z podnetu pápeža Jána Pavla II. Je len symbolické, že na jeho záver tento „pápež na kríži“ navštívil Slovensko.

Na Švošove sme tento rok z domu do domu prijímali obraz Bohorodičky spolu s ružencom. Táto púť mala byť povzbudením, inšpiráciou a skúsenosťou, že spoločná modlitba v rodine, napriek častému nechutenstvu k nej, utužuje a zjednocuje. Z rodiny k farskému spoločenstvu môžeme vykročiť tento mesiac s ružencom v rukách. Napríklad aj v utorok a vo štvrtok o 18.00 pri kaplnke na Okružnej ceste. (red.)

Aj Ty pôjdeš do školy a odiđeš, tak ako iní odišli. A Švošov len Švošovom zostane ...

Rozhovor s Františkom Malom

1. Ste rodákom zo Švošova a hoci už dlhšiu dobu žijete v Dolnom Kubíne stále sa zapájate do diania vo Švošove. Akým spôsobom a prečo?

Je pravda, že už viac ako 40 rokov žijem mimo rodnej obce. Býval som v Liptovskom Hrádku, vo Zvolene, v Liptovskom Mikuláši, prechodne v Hrboltovej a Banskej Štiavnici. Nakoniec som zakotvil v Dolnom Kubíne, kde mám postavený rodinný dom. Do diania v obci ma získal terajší starosta Ing. Andrej Kostilník, ktorý ma ešte pred rokom 1989 požiadal o pomoc pri dokončení vodovodu. Keď v roku 1990 sa stal starostom, naša spolupráca sa ešte viac prehĺbila. Chcel som pomôcť aj predtým. Išlo najmä o úpravu cesty Ľubochňa – Švošov – Hrboltová. A tak sme vtedy zabezpečili aspoň projektovú dokumentáciu, ktorú sme teraz čiastočne využili. S pánom starostom, aj keď na niektoré veci nemáme rovnaký názor, dokázali sme sa zladať a riešiť problémy v prospech obyvateľov obce. I napriek tomu, že na riešení takýchto problémov nie je vhodná doba, podarilo sa

nám doslova v hodine dvanástej využiť vhodné príležitosti ako napr.: úprava cesty do Komjatnej, úprava cesty zo Švošova do Hrboltovej (i na starú stanicu), na ktorú bol už podaný návrh na vyradenie, príprava pozemkov pre rodinné domy – na územie už bola pripravená stavebná uzávera pre budovanie diaľnice, posunutie výustenia budúceho diaľničného tunela smerom na Dlhé, posunutie hraníc pripravovaného Chočského národného parku a pod.

A prečo to robím? Lebo chcem pomôcť. Sľúbil som to kedysi našim starým otcom, keď som s nimi ako chlapec pásol kravy. Vtedy hovorili, že: „Aj Ty pôjdeš do školy a odiđeš, tak ako iní odišli. A Švošov len Švošovom zostane ...“ Vtedy som prisľúbil, že raz pomôžem. Aj nebohý otec mi hovorieval: „Ak niekedy budeš môcť, tak im pomôž!“ Mám radosť z toho, že obec neupadá, ale naopak, stáva sa modernou obcou, so všetkým čo k tomu patrí.

2. Zaoberáte sa zbieraním historických,

kultúrnych a prírodných poznatkov o Švošove a okolitých dedinkách. Kedy ste začali realizovať zber týchto informácií a čo Vás k tomu viedlo?

Mám rád prírodu. Už ako chlapec pri pasení kráv som podrobne spoznával celý chotár obce a neskôr prie zbieraní húb a poľnohospodárskych prácach na lúkach i chotáre okolitých obcí (Hubová, Černová, Ľubochňa). Ako študent lesníckej školy i lesníckej fakulty som vykonával vždy v lete odbornú praxu od Študničkej cez Bystré až po Vyšný Tajch a Rakytov v Ľubochňanskej doline.

Ako som už spomenul, od starých chlapov som zasa počul o histórii obce, o ťažkom živote, o vysťahovalectve, pobyte v rôznych častiach sveta či to už za prácou alebo vo vojne. Ja som sa zemepis, dejepis a prírodopis učil v škole v prírode, od takých profesorov ako bol starý Pukaj (Južná Amerika najmä Argentína), starý Kratka (Ázia, Sibír), starý Škoda (štáty, ich hlavné mestá a počty obyvateľov), môj starý otec Víťaz (Rusko, Stredná Ázia) a ďalších. Nemalý vplyv mal i môj otec, ktorý bol v mladosti kováčom vo Svätej (Liptovskej) Mare a v Sielnici, ktoré boli

oddávna (ešte za Keltov) centrom náboženského a kultúrneho života severného Slovenska a ktorý okrem iného spomínal, že Švošov „pochádza so 4 Valachov“, kedysi sa tu vyberalo mýto a osídlenie pri Magovcoch v Komjatskej doline bolo už 300 rokov pred samotnou Komjatnou. Neviem od koho v spomínaných obciach tieto poznatky získal, ale archeologický a historický prieskum v uplynulých rokoch to potvrdil.

Ešte počas štúdia na lesníckej škole som sa dočítal o kolonizácii na valašskom práve, kde bol ako príklad uvádzaný Švošov i s fotografiou. Spomínané bolo valašské osídlenie v Švošove – Likave už v roku 1540. Neskôr, po absolvovaní lesníckej fakulty som pracoval v Lesoprojekte Zvolen ako lesnícky typológ, pričom som vykonával prieskum a mapovanie prírodných pomerov lesov v hornom Liptove, na Čiernom Váhu, v Liptovskej Tepličke pod Kráľovou hoľou a na hornej Orave. Tu v rámci historického prieskumu som sa podrobne oboznámil s banskou a železiarskou činnosťou i s kolonizáciou na vlašskom práve a jej vplyve na lesy Likavsko-hrádockého panstva, ako aj na lesy Oravy.

Keď som začal pracovať na správe ciest, tak mi priateľ, nebohý Dr. Ondrášik, daroval jeho knihu, v ktorej sa okrem iného dožadovail obnovenia bývalej kráľovskej cesty z Nitry cez Topoľčany, Prievidzu a Turiec do Krakova. Táto prechádzala i územím našej obce. V Dolnom Kubíne som študoval práce oravského archeológa Pavla Čaploviča, ktorý označuje údolie Švošovského (teraz Komjatského) potoka už od praveku za bránu na Oravu a do Poľska.

Pri štúdiu Liptovských nárečí od dr. Stanislava i Oravských nárečí od dr. Habovštiaka i ďalších prác som zistil, že historický vývoj obce je skutočne úzko spätý s Oravou. Priezviská ako Široň, Hrkút, Zahora, Piroh, Ondruš, Franko, Mäsiar a ďalšie sa vyskytujú na Orave. I Bražinovci, ktorí sa spomínajú v r. 1551 pochádzajú (podľa môjho názoru) zo Zábřeže (zábřežskej časti Velké Vsi – Veličnej).

Meno a priezvisko: František Mala

Dátum narodenia: 13.2.1946 vo Švošove

Vzdelanie: Lesnícka technická škola v Liptovskom Hrádku, Lesnícka fakulta Technickej univerzity (vtedy VŠLD) vo Zvolene

Zamestnanie: Slovenská správa ciest, Správa a údržba Dolný Kubín

Záľuby: príroda – najmä jej neživá časť, turistika, história

3. Ktorá téma alebo časové obdobie Vás najviac zaujalo a prečo?

Ako som už spomínal z prírody ma najviac zaujíma prieskum prírodných pomerov, najmä geológia a geomorfológia, pôdoznanstvo, ale tiež meteorológia a klimatológia. Na vojenskej katedre som absolvoval štúdium meteorológie a počas vojenskej služby som pracoval ako letecký meteorológ. Získané poznatky využívam i pri prieskumoch okolia obce, celej Šípskej Fatry. A z histórie? Odborníci tvrdia, že Komjatská (predtým Švošovská – tento názov sa doposiaľ na Orave používa) dolina vznikla spätnou eróziou potoka. Jednoducho, že potok sa neustále ďalej a ďalej zahľboval a posúval k prameňu. Podobne aj ja v histórii hľadám niečo, čo ma posúva hlbšie do dejín tohto územia. Viaceré okolnosti svedčia, že Švošov vznikol na území starej Komňatnej a toto územie bolo už pred rokom 1420, kedy sú popísané hranice Gombáša a Stankovian,

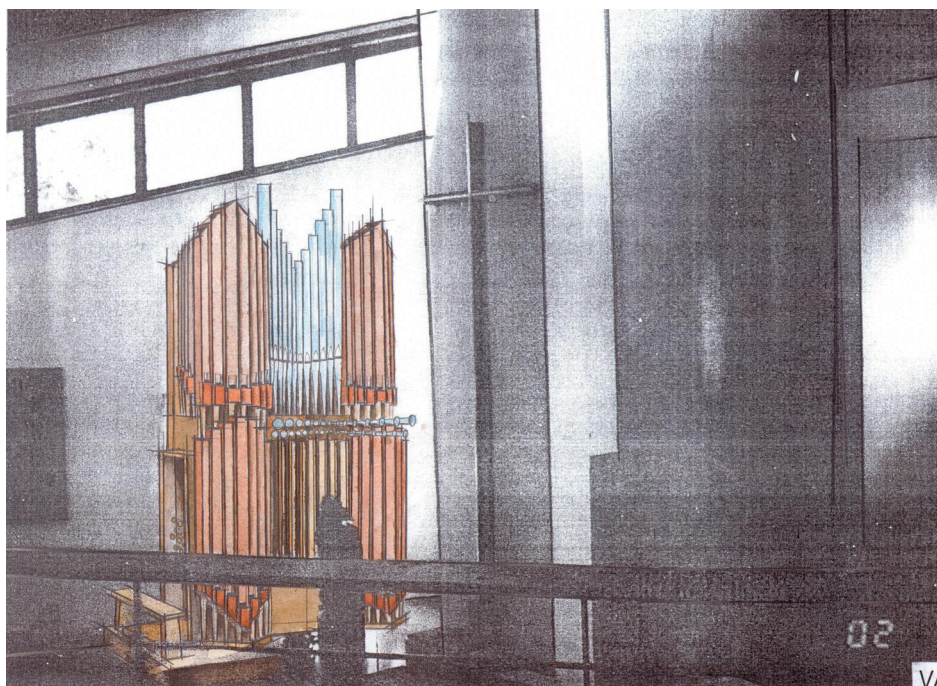
obsadené. Teda dejiny starej Komňatnej sú i našimi dejinami. Mňa zaujímajú nielen dejiny tohto regiónu, ale i najstaršie dejiny slovenského národa a územia Slovenska vôbec. Na otázku odkiaľ som, odpovedám: Rodom Švošovec, pôvodom zo slávnej Banskej Štiavnice. Lebo odtiaľ kedysi Malovci do Ľubochňanských hámrov a maši v Bystrom prišli a po ich zániku aj odišli na juhovýchod od Budapešti smerom na Pilišské hory, kde ich potomkovia žijú doteraz. Tu zostala len dcéra, ku ktorej sa priženil Juraj Darila, a keďže býval u Malov pomenovali ich potomkov Mala Darila. Takže i ja som vlastne Mala Darila. História a vývoj priezviska vo Švošove je tiež zaujímavá téma.

4. Zúčastňujete sa na príprave monografie. Môžete nám dopredu prezradiť, čo bude obsahovať a kedy si ju budeme môcť prečítať?

Počas jej prípravy sa pôvodný zámer značne rozšíril. Zaoberá sa územím Šípskej Fatry, teda územím obcí Stankovany, Ľubochňa, Švošov, Hubová a Komjatná. Popísané je najstaršie osídlenie, vývoj obcí od stredoveku až do súčasnosti, cirkevnými dejinami, vývoj školstva, prehľadom prírodných pomerov i stručným pohľadom na nárečia spomínaných obcí. Treba podotknúť, že všetky uvedené obce sa popisujú súčasne, nemožno ich od seba odtrhnúť. Švošov vznikol na území starej Komňatnej, po jej rozdelení sa dostal pod správu stankovianskych šoltýsov, ktorý mali šoltýstvo i v Gombáši, Ľubochňa bola osadou Gombáša. Cirkevne patrili obce k farnosti Komjatná, neskôr pri vzniku nových farností sa navzájom rozdelili, deti zo Švošova chodili do cirkevnej školy v Komjatnej, potom v Gombáši a nakoniec do obecnej školy vo Švošove. Obyvatelia Švošova majú pozemky i v katastrálnom území Hubová (Gombáš), Ľubochňa, Komjatná a pod. Príprava monografie by mala byť ukončená do konca októbra a knižne by mala vyjsť v budúcom roku.

Zhovárala sa Soňa Hamzová ml.

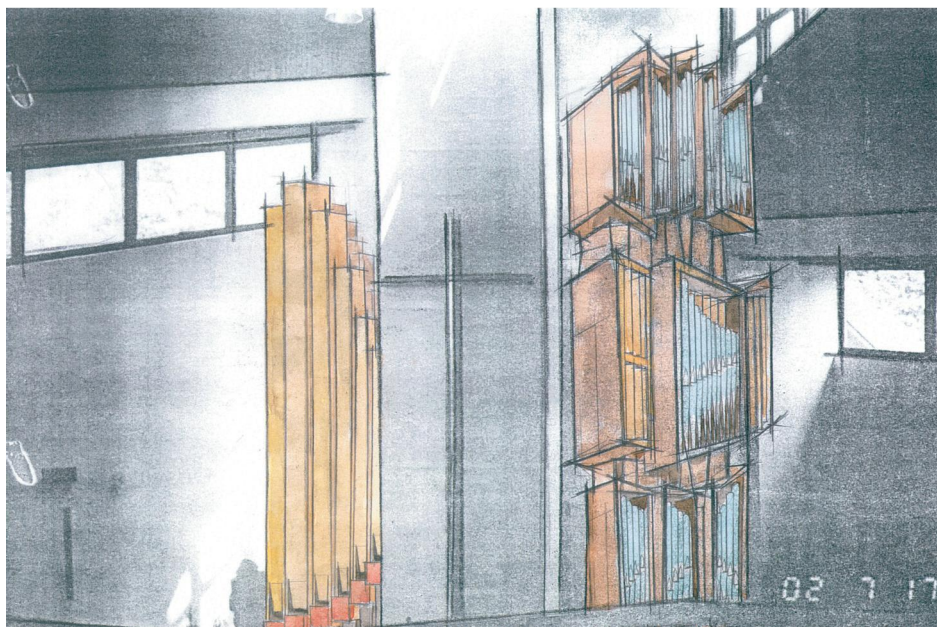

Nový organ na Švošove?

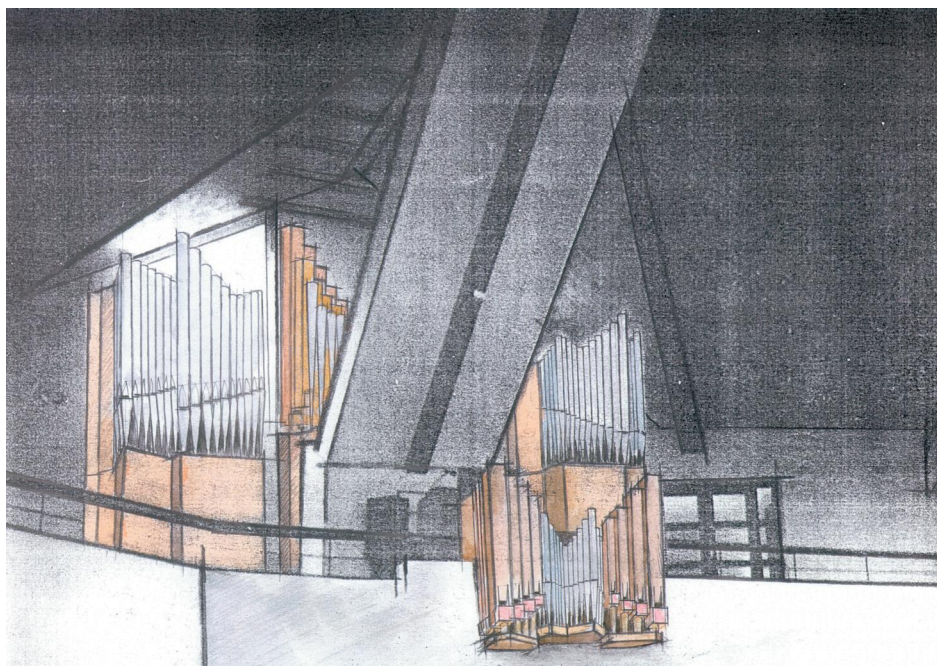
Ešte začiatkom tohto roku vypracoval Mgr. Ing. Marián Muška so svojim ateliérom predbežnú ponuku na stavbu píšťalového organa pre náš Kostol Sedemboestnej Panny Márie vo Švošove. Dlhú som váhal a stále váham ako odpovedať na ich ponuku. To preto, lebo v našom kostole píšťalový organ chýba a súčasne preto, lebo ide o veľmi nákladnú investíciu, na ktorú je potrebné sa veľmi dobre pripraviť a zabezpečiť dostatok prostriedkov z viacerých zdrojov.

V tomto čísle časopisu HRDOŠ predkládame na diskusiu niekoľko možností realizácie tohto projektu. Každý variant predpokladá, že pôjde o organ spĺňajúci požiadavky liturgickej i koncertnej hudby. Organ so zvukovou farebnosťou, rozmanitosťou a šírkou spektra registrov, manuálov a pedálu, ktorý dokáže ovládnuť priestor kostola.

Prvý variant (horný obrázok): dvojmanuálový organ s pedálom, 22 registrov, mechanická traktúra. Hrací stôl je vstavaný do organu zboku. Kvôli komfortu však môže byť mechanická len tonová traktúra, ale ovládanie registrov elektrické. Hrací stôl by potom mohol byť samostatný a otočený k obojstrannému stolu. Umiestnenie: vedľa sochy Sedemboestnej. Záruka 5 rokov. Cena: 3, 2 mil. Sk. V prípade samostatného stola s elektrickou registrovou traktúrou: 3,5 mil. Sk.

Druhý variant (prostredný obrázok): trojmanuálový organ s pedálom, 36 registrov, elektrická traktúra. Umiestnenie: Organ má dva korpusy po bokoch hlavného kríža kostola. Záruka 5 rokov. Cena: 5, 5 mil. Sk.

Tretí variant (dolný obrázok): trojmanuálový organ s pedálom, 29 registrov. Umiestnenie: chór. Hlavný korpus nástroja by bol umiestnený za nosníkom, kde by po stranách boli vzdušnice a píšťaly I. manuálu, hlavného stroja, za ním III. manuálu a v strede pedálu. Menší korpus s píšťalamy a vzdušnicou II. manuálu by boli umiestnené pred hracím stolom a zabrádli chóru. Vzdušnice manuálu sú projektované ako zásuvkové, v pedáli ventilové, traktúra tónová aj registrová je elektrická. Hrací stôl má 32 pamätí, 4 pevné kombinácie a ďalšie pomocné ovládače. Záruka 5 rokov. Cena: 4 mil. Sk.

Organ dostal prívlastok - kráľovský nástroj. Oprávnené. Ide o hudobný nástroj na vyjadrovanie tajomstiev kresťanskej viery počas bohoslužieb. Nuž ako sa rozhodneme?

Program bohoslužieb vo farnosti Švošov				
dátum	dnes slávime	svätá omša	úmysel sv. omše	iný program
05.10.2003	27. cezročná nedeľa	8.00	za veriacich	
06.10.2003	sv. Bruno	7.00	+ Jozef, Katarína, Vladimír	
07.10.2003	Panna Mária Ružencová	6.55	+ Dušan	18.00 ruženec pri kaplnke
08.10.2003	streda	18.00 - pre deti	+ Jozef	
09.10.2003	štvrtok	7.00	za zdravie Terézie	18.00 ruženec pri kaplnke
10.10.2003	piatok	NEBUDE	+ Metod a Ludmila	upratovanie - 18.45 - 2. skupina
11.10.2003	sv. Valentína	18.00	+ Mária a Rudolf	
12.10.2003	28. cezročná nedeľa	8.00	za veriacich	Dnes je MESAČNÁ zbierka
13.10.2003	pondelok	18.00	+ Margita	
14.10.2003	sv. Kalixt I.	6.55	+ Katarína	18.00 ruženec pri kaplnke
15.10.2003	sv. Terézia od Ježiša (z Avily)	18.00 - pre deti	+ František	
16.10.2003	sv. Margita Alacoque	7.00	na úmysel n.	18.00 ruženec pri kaplnke
17.10.2003	sv. Ignác Antiochijský	18.00	na úmysel n.	upratovanie - 18.45 - 3. skupina
18.10.2003	sv. Lukáš	18.00	na úmysel n.	
19.10.2003	29. cezročná nedeľa	8.00	za veriacich	Dnes je zbierka na MISIE
20.10.2003	sv. Vendelín	18.00	+ Vendelín	
21.10.2003	utorok	6.55	+ Ondrej Gerec	18.00 ruženec pri kaplnke
22.10.2003	streda	18.00 - pre deti	za zdravie Anny	
23.10.2003	sv. Ján Kapistránsky	7.00	na úmysel n.	18.00 ruženec pri kaplnke
24.10.2003	piatok	18.00 - pre mládež	+ Ján a Anna Mäsiar	upratovanie - 18.45 - 4. skupina
25.10.2003	sobota	18.00	+ Metod a Ludmila	
26.10.2003	30. cezročná nedeľa	8.00	za veriacich	
27.10.2003	pondelok	18.00	na úmysel n.	
28.10.2003	sv. Šimona a Júdu	6.55	na úmysel n.	18.00 ruženec pri kaplnke
29.10.2003	streda	18.00 - pre deti	na úmysel n.	
30.10.2003	štvrtok	7.00	na úmysel n.	18.00 ruženec pri kaplnke
31.10.2003	piatok	18.00 - pre mládež	na úmysel n.	upratovanie - 18.45 - 5. skupina

Hospodárenie Obecného úradu Švošov v prvom polroku 2003

Príjmy	
Dane a poplatky	949 969,35
<i>Zo závislej činnosti a funkč. požitkov</i>	590 875,00
<i>Z príjmov právnických osôb</i>	68 503,02
<i>Daň zo pozemkov</i>	28 405,00
<i>Daň zo stavieb</i>	40 420,00
<i>Za psa</i>	4 700,00
<i>Z predaja alkohol. nápojov a tab.výrob.</i>	11 905,00
<i>Z užívania ver. priestranstva</i>	2 130,00
<i>Poplatky za zber TKO</i>	135 302,00
<i>Cestná daň</i>	67 729,33
Príjmy z prenajatých budov a bytov	62 743,00
Správne poplatky	13 870,00
Pokuty a penále	300,00
Poplatky a platby z predaja a služieb	29 856,00
<i>Dom smútku</i>	900,00
<i>Mat. škola a škol. družina</i>	6 535,00
<i>Za odpadové nádoby</i>	4 800,00
<i>Za relácie v miestnom rozhlas.</i>	1 450,00
<i>Zo vstupného</i>	192,00
<i>Za opatrovateľskú službu</i>	6 214,00
<i>Za zapožičanie materiálu (taniere)</i>	500,00
<i>Za služby</i>	9 265,00
Cintorínske poplatky	600,00
Z účtov z fin. hospodárenia (úroky)	2 439,56
Príjem od rozpoč. a príspev. organizácií (OPOS)	60 867,00
Z kultúrnej činnosti	990,00
Refundácie z Úradu práce	32 024,00
Dotácie	1 617 760,50
<i>Na samosprávne funkcie</i>	189 690,00
<i>Na sociálne veci</i>	69 660,00
<i>Na školstvo</i>	1 309 730,00
<i>Na matičnú činnosť</i>	5 000,00
<i>Na výkon samospr. funkcií</i>	43 680,50
Príjmy celkom	2 771 419,41

Schválený rozpočet	5 360 000,00
% plnenia	51,71
V ý d a j e	
Správa obecného úradu	667 632,90
<i>Mzdy a odvody</i>	507 291,00
<i>Cestovné</i>	14 261,00
<i>Energia, voda, telefón</i>	76 749,00
<i>Materiál a služby</i>	36 273,20
<i>Správa obecného úradu</i>	7 206,00
<i>Školenia, poistky, zástupca, soc.fond</i>	25 852,70
Finančná a rozpočtová oblasť	20 222,94
<i>Poštové poplatky</i>	5 436,80
<i>Bankové poplatky</i>	2 203,00
<i>Spĺcanie úrokov</i>	12 583,14
Iné všeobecné služby - matrika	8 735,00
<i>Mzdy a odvody</i>	
Civilná ochrana	2 376,00
Požiarna ochrana	787,00
Cestná doprava	7 633,00
Správa a údržba ciest	51 169,90
Odvoz a likvidácia odpadov	49 479,20
Rozvoj bývania - bytovka	2 585,80
Rozvoj obcí - verejnosp. práce	213 870,30
Verejné osvetlenie	34 328,80
Rekreačné a športové služby	64 988,20
<i>TJ</i>	55 163,70
<i>ZŠTČ</i>	9 824,50
Knižnica	9 816,00
Ostatné kultúrne služby-kult. dom	18 151,30
Vydavateľské služby	20 000,00
<i>Príspevok pre obč. združ. HRDOŠ</i>	
Náboženské a iné spoloč. služby	52 862,90
<i>Dom smútku</i>	12 862,90
<i>Príspevok pre rím.kat. cirkev</i>	40 000,00

Materská škola	325 886,20
<i>Mzdy a odvody</i>	278 055,00
<i>Cestovné</i>	390,00
<i>Energia, telefón, pošt. poplatky</i>	41 747,50
<i>Materiál a služby</i>	4 533,90
<i>Prídel do soc.fondu</i>	1 159,80
Základná škola	610 585,90
<i>Mzdy a odvody</i>	507 040,00
<i>Cestovné</i>	2 189,00
<i>Energia, telefón, poštovné, odvoz TKO</i>	73 733,80
<i>Materiál a služby</i>	27 623,10
Školenia, kurzy	3 910,00
Školské stravovania	159 834,90
<i>Mzdy a odvody</i>	113 015,00
<i>Cestovné</i>	1 233,00
<i>Energia, palivá</i>	19 090,60
<i>Materiál a služby</i>	25 999,30
<i>Prídel do soc.fondu</i>	497,00
Sociálne služby - opatrovateľstvo	63 824,00
Výdaje celkom	2 388 680,24
Schválený rozpočet	5 145 000,00
% plnenia	46,43
Kapitálový rozpočet	
<i>Nákup kopírky - 4 splátky</i>	10 000,00
<i>IBV - geom. plány, mzdy, občestrv., cestovné</i>	57 406,10
<i>Motor na katafalk</i>	5 255,50
Celkom	72 661,60
Schválený rozpočet	104 000,00
% plnenia	69,87

Podľa podkladov Obecného úradu

HRDOŠ -

Časopis občanov Švošova, vydáva občianske združenie Hrdoš, Kostolná 86, 034 91 Švošov. Redaktori: Soňa Hamzová, Michal Kulich, Peter Olekšák. Uzávierka ďalšieho čísla je 26. októbra 2003. Príspevky, podnety a pripomienky môžete odovzdať redaktorom, zaslať na adresu združenia, alebo vložiť do špeciálne označenej schránky v kostole. Texty neprešli jazykovou korektúrou.